

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre ..... 16 kor.
 Negyedévre ..... 4 «
 Helyben hához hordva:
 Egész évre ..... 20 kor.
 Negyedévre ..... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre ..... 24 kor.
 Negyedévre ..... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kérésre visszafizetést
 vagy megőrzését nem vállalja.

Előfizetők és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Külföldi piacok.

(K. Ö.) A keleti árubejoktot senki sem akarja. Magyarország-Ausztria sem akarja, Törökország is azt mondja, hogy nem akarja, de azért mégis megvan, tömörked kárára az érdekelt iparosok és kereskedőknek.

Az első teendő lenne a bojkott megszüntetése. Erre azonban nem sok a kilátás. A hivatalos Törökország bármit is mond, a passzív bojkottot megszüntetni nem képes, valójában nem is akarja. Az orosz és angol balkánbizottságok pedig két kézzel kapnak utána, hogy Magyarországnak és Ausztriának kárt tegyenek, másrészt meg, hogy saját iparuknak és kereskedelmüknek hasznára legyenek. Erről az oldalról tehát hiába várjuk a segítséget. Őlbe tett kézzel sem nézhetjük a dolgot, mint azt sokan teszik, kik azzal vigasztalódnak, hogy majd csak vége lesz a bojkottnak és kereskedelmi viszonyaink a Kelettel a maga rendes medrébe jön.

Meg kell jegyeznünk, hogy a bojkott megszűnése esetén is a Kelettel fennálló viszonyokban nagy változások fognak beállni. Helyünket a bojkott alatt el foglaltja az angol meg az orosz és ezeket onnét kiszorítani nagy feladat lesz.

Előáll tehát annak a szükségére, hogy foglalkozunk azzal a kérdéssel, mely Magyarország helyzetét tisztázza a külföldi piacokkal szemben.

Magyarország mint mezőgazdasági állam a külföldi kivitelben úgy van berendezkedve, hogy nyugat felé gravitál. Az Adria hajójáratok a tőlünk nyugatra eső országok piacait keresik fel. Valamikor az exportban nagy szerepet játszott a buza, mely vasuton Németország és Schweic piacaira került. A buza exportja a vámkülföldre megszűnt. A közös vámterület már régen nem buzaexport terület. Amíg a Balkán államok búzája vámentesen vagy csekély vámmal került hozzánk, tudtuk exportálni, de most már nem. Önálló vámterület esetén pedig feleslegünket könnyen tudjuk majd Ausztriában értékesíteni, mely rohamos fejlődésével mindinkább rászorul majd a magyar mezőgazdasági termékekre.

A kivitel tekintetében azonban jelentőségében tulszárnyalja a búzát a vaj, baromfi, tojás, liszt, cukor és bor. Ezeknek biztos és állandó piacot teremteni, elsőrangú közgazdasági érdek. A keleti relációkban ezek között fontos szerepet játszik a cukor és a liszt. A cukorexport már is annyira megakadt, hogy a tengeri kikötőkben wagon száma hever az el nem szállítható cukor és áruval megrakott hajók jönnek vissza a kifutó kikötőkbe, mivel a bojkott miatt az árut a Levantében kirakni nem lehet.

A nyugati piacokat tehát megtarthatjuk, sőt lábunkat ott még jobban megvethetjük, ha egyöntetű és kitűnő minőségű élelmi cikkek előállítására törek-

szünk. A termelés fokozásával pedig azon kell lennünk, hogy kellő mennyiségű export áruval rendelkezünk, másrészt elérjük vele azt, hogy a termelési költséget csökkenthetjük.

A nyugati államok felé irányuló mezőgazdasági exportot illetően tehát biztos reményünk van, hogy a kiviteli feltételek számbavételével agrárexportunk fejlődni fog.

Nem úgy a keleti exporttal. Itt mindenivel konkurrálnunk kell. Első sorban Ausztriával, mely diplomáciai és konzuláris közös intézményeinkkel a Keleten osztrák export politikát csinál. A fődolog mindenesetre az, hogy csak azokkal az árucikkkel próbáljunk a Keleten versenyezni, melyekkel igazán versenyképesek vagyunk. Vannak ilyen ipartermékeink és ezekkel még az osztrák versenynyel is sikeresen vesszük fel harcot.

Már most is, de különösen az önálló vámterület esetében törekedjünk a belpiacot meghódítani. Cseréplábakon mozog az a kereskedelem, mely külföldi kalandokba bocsátkozik, mielőtt a hazai talajban mély gyökeret vert volna. A kalandozásnak rendesen csuf vereség a vége.

Andrássy a királynál. Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter ma a királynál audiencián volt. A király másfélórát tanácskozott a miniszterrel. Andrássy a jelenlegi politikai helyzetről referált a királynak.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Visszaemlékezés.

(Naplótörödédek.)

Aki közel félszázadot élt át Nagyváradon és a lefolyt eseményeket nem hagyta elröplüni figyelem nélkül, az sok oly érdekes dologra emlékezhetik, melyek úgy társadalmi, mint politikai tekintetben befolyással voltak a közéletre. E pár sorban egy hölgyről emlékezem meg, ki Nagyvárad város társadalmi életében oly szerepet játszott, mely megérdemli, hogy néhány vonásban megörökítsük.

A »Nagyvárad Takarékpénztár« házában, ahol most a Müller-féle üzlet van, pár évtizeddel ezelőtt Finy-cukrászda létezett.

Előkelő, szépen berendezett helyiségeit városunk és a vidék előkelőségei keresték fel, középpontja, hogy úgy mondjam gyapontja Finyné volt. Előkelő, régi, nagyváradai családból származott; kiváló műveltséggel bírt; kitűnően beszélt német és francia nyelven; de azért éppen nem restellé üzletével és annak sok apró-cseprő gondjával foglalkozni. Gondos, szerető anya volt, ki nagyszámu családját neveltetését szigorú szeretettel vezette és minden áldozatot meghozott, hogy azoknak szellemi és anyagi jólétét biztosítsa.

A múlt század közepétől, 1850-től 1872-ig a Finy-cukrászda a maga nemében egyedül állott. Ismerték és felkeresték úgy a megye, mint a város előkelőségei.

Abban az időben, nem lévén a tarsaságnak ugynevezett gyűlhelye, e cukrászdában találkoztak, a polgári, katonai és hivatalnoki körök vezető férfiai és családjaik.

Az 50 es években, midőn úgy a politikai, mint társadalmi élet zavarái szinte válaszfalakat emeltek a különböző osztályok között, ebben a cukrászdában találkoztak mindazok, kiknek befolyása volt, vagy legalább befolyást igyekeztek maguknak biztosítani a város és megye ügyeire.

Természetes, hogy e központban tárgyalták a családi és társadalmi dolgokat, ide tultottak be a politikai hírek, s innét származtak ismét széjjel a megye és város köreibé. Finyné asszony sok mindent hallott, sok mindent tudott s nem egyszer sikerült neki — különösen az akkoriban üldözött hazafiaknak vigasztalást, sőt hathatós segítséget nyújtani. Elmondok erre nézve egy esetet.

Az 1850-ik évben, a nagyváradai börtönben számos politikai fogoly sinylődött. Együvé kerültek a megye legkiválóbb férfiai mind: Szacsavay, Csengeri, Lossovits érsek, Bémer püspök, Haller gróf, Lázár Miklós, Nagy István (ref. lelkész, később esperes) Tar Imre és mások.

Egy része az elfogottaknak halálra volt ítélve s övéiktől teljesen el voltak zárva.

Abban az időben Brauhoff osztrák tábornok volt a mindenható ur Nagyváradon; Kemény, szigorú katona, de emberbaráti szívevel. Ő is rendes látogatója volt a Finyné cukrászdájának s szinte bizalmas tisztelettel

wiselkedett az okos asszony iránt, Szivesen elbeszélgetett vele a városi ügyekről; sőt nem ritkán politikai és katonai meggyőződésének is nyílt kifejezést adott.

Egy napon, több főtiszttel, a kitűnő rostopcin mellett szórakoztak; ott volt Paskievics orosz tábornok is. Brauhoff, a virágokkal díszített szalonban észrevett egy virágzó rózsát, (november vége felé járt az idő) mely nagyon megtetszett neki. Finyné, kinek rendkívül finom érzéke volt, nem szólt semmit. A tábornok távozása után becsomagolta a rózsát s elküldte a tábornok nejének, ki nagy örömmel fogadta el a virágot.

Brauhoff másnap sietett, hogy a figyelmet megköszönje; de adós maradni nem akart s váltig igyekezett azt viszonzni. Az okos asszony felhasználta a kedvező alkalmat. Előkészít s puhító bevezetés után arra kérte, hogy sógora: Tar Imre és fogolytársai érdekében vesse közben magát — az utolsó órákban.

A tábornok meglepetve hallgatta Finyné kérését; hirtelen nem is tudta, mit feleljen.

Eltelt néhány nap, Tar Imrét és több társát szabadon bocsátották!

A mi nagybetolyású férfiaknak nem sikerült, azt ez az okos nő — egy rózsát segítségével s erélyes eljárásával érte el.

Rendkívüli ügyességgel tudott banni az emberekkel; éles szeme és emberismerete gyorsan tisztába jutott azoknak gondolkodásával és gyengeségével. Akárhány zárkózott férfiúról észrevétlenül lehullott a szigor páncaja és

A Ház karácsonyi szünete. A képviselőház ma csak formális ülést tart 11 órakor, és azután megkezdődik a karácsonyi szünet. A legközelebbi ülés január 18-án lesz megint.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, december 16.

Megszavazták a felhatalmazást.

Elnök: *Juszt Gyula.*

A mai ülés 10 órakor kezdődik.

Juszt Gyula elnök napirend előtt indítványt terjeszt a Ház elé, hogy üdvözlőjek Törökország parlamentjét, amely ma kezdi meg működését. (Helyeslés).

Thaly Kálmán: Vámbéry után ő ismeri talán a legjobban a törökországi viszonyokat és mondhatja, kevés olyan jó barátja van a magyarnak mint a török. Örömmel járul az elnök javaslatához.

Szemin György horvát megokolásában kijelenti, hogy szívesen járul hozzá az üdvözléshez.

Szappanos István: Csatlakozik az elnök indítványához.

A Ház ezután az indítványt egyhangulag elfogadta.

Interpellációt *Bozóky Árpád* és *Nagy György* jelentettek be, melyre napirend után tognak rátérni.

Moskovitz Iván a kérvényi bizottság előadójának jelentése után rátérnek a napirenden levő appropriációs javaslat folytatódó tárgyalására.

Bozóky Árpád: Az ötödik szakasznál styláris módosítások elfogadását kéri. Ez a szakasz — úgy mond — az adók beszédésére adja meg a kormánynak az engedélyt. Ő bizalmatlan a mai kormány iránt, ezért a szakaszt nem fogadja el.

Wekerle miniszterelnök *Bozóky* indítványát, amely azt célozza, hogy a szakaszba vegyék be azt a kijelentést, hogy az adók beszédésére a Ház csak egy évre adott engedélyt. Erre a kitételekre nincs szükség, mert csak gyengíteniök

vele a köztudatba átment gyakorlatot.

Nagy György inparlamentárisnak tartja azt, hogy az előadó itt kinyomatott módosításokat nyujthasson be.

Wekerle Sándor a beadott módosítások mellőzését kéri. *Nagy György*nek kijelenti, hogy ő és társai folytonosan adnak be módosításokat, amelyeket senki sem ismer és mégis tárgyalni kell. A pénzügyi bizottság előadója által beadott módosítás jogosultságához tehát szó sem fér.

A Ház az eredeti szakaszt, a pénzügyi bizottság módosításával fogadja el.

A tizedik szakaszról, amely a betegápolási pótadóról szól,

Nagy György tiltakozik az ellen, hogy a kormány azt az adónemet felemelje.

Wekerle Sándor figyelmezteti *Nagy György*t, hogy ezt az adót teljes egészében a szegény néposztályok ingyenes orvossal és gyógyszerrel való ellátására fordítják. Méltánytalanság volna tehát éppen ezekkel a kiadásokkal fukarkodni.

Nagy György és a miniszterelnök rövid megjegyzései után

Elnök szavazás alá bocsátja *Nagy György* javaslatának ama részét, melyben elítéli a kormányt a betegápolási pótadó felemelése miatt.

Nagy derűtlenség közben négy balpárti áll fel, hogy a kormányt elítélő javaslatot elfogadja.

Farkasházy Zsigmond: Voltatok ti is kisebbség; leszünk mi is többség. (Derűtlenség.)

A Ház a szakaszt változatlanul elfogadja.

Ezután az elnök jelenti a Házról, hogy felhatalmazásáról szóló javaslatot a Ház részleteiben is elfogadta.

Kiáltások: Éljen *Wekerle!*

Elnök tíz perc szünetet ad.

Szünet után

A külkereskedelmi és forgalmi viszonyok ideiglenes rendezéséről szóló törvényjavaslatot tárgyalják.

Laakne Hugó előadó röviden ismerteti és elfogadásra ajánlja a javaslatot.

Molnár Jenő bizalmatlan a kormány iránt mert az még mindig nem nyilatkozott, hogy felfogja-e állítani a nemzeti bankot.

Elnök: A bankkérdésről ma nem beszélhet.

láthatóvá lett az igazi egyéniség. Így vált lehetővé, hogy *Finyné* a börtön rabjainak küldhetett kalácsot és süteményeket, melyekben nemcsak hozzátartozóiknak üzeneteit közvetítette, hanem a kiszabadulás útjait is egyengette. Hány hálás szív sir ezért örömkönyveket.

Tar Imre, aki mint őrnagy szolgált *Bem* táborában, *Teleki Sándor* gróffal együtt az intendatúránál, később *Nagyvárad* város főjegyzője, majd polgármestere lett. Örök hálóját akként rótta le szabadítója iránt, hogy *Finynét*, — ki a közben özvegyiségre jutott, — nejevé tette s haláláig a legboldogabb házasságban élt vele.

Finyné cukrászdáját az akkor ur-i társaság női tagjai is sűrűn látogatták. az ő Salonjában találkozott: a br. *Gerliczy*, *Klobusiczky*, *Pongrácz* gróf, br. *Wildburg*, *Jombart*, *Elek G.*, *Markovits*, br. *Szepessy*. dr. *Grósz Albert* s mások családja.

Akárhány házassági frigykötésnek itt kellett kezdenie. Des *Echerolles K. Sándor* — *Gerliczy Steffi*, a három *Szepessy* baronesz, *Szlávy Géza*, *Apratin* gróf lányai, *Komáromy* és a szellemes, szép *Grósz Mariska*. Az 1866-iki porosz-osztrák háború szinteréről a *Finyné* cukrászdájába kerültek a legfrissebb és megbízható hírek *Wertheimstein* a daliás dragonyostisztet is ekkor szolgáltatta el a háború szeretett arájától, aki később fénylő példája lett az önfeláldozó anya, hitves és házi asszonyoknak! *Virág* disziti, kegyelet Őrzi sírdombját a *Bonékuti* temetőben.

Dr. Gross Lajosné, ez a rendkívüli szellemes, chikkes asszony is *Finyné* salonjában fejtette ki ellenállhatatlanságát. A tisztikar: *Herberstein* gróf, *Thun* gróf, *Globsza*, *Lichtenstein* herceg, br. *Novmann* és mások hódoltak

ennek a finom asszonynak, ki nem ritkán este 9—12-ig képes volt *Mars* fiait — elragadtatni és mulattatni szellemének ragyogó képességeivel.

A politikai élet *Finyné* salonjában szinte művelőkre talált. Mikor a br. *Gerliczy Ferenc* és *Teleszky István* közötti képviselőválasztás előkészületei megindultak — innét nem csekély befolyás érvényesült — *Gerliczy* érdekében: *Siker* nélkül.

Megyegyületek alkalmával, e cukrászdában, vagy a színházterti pavillonban találkoztak *Tisza Kálmán*, br. *Simonyi*, *Beöthy Aldsi*, a *Jambárt*, *Des Echerolles*, *Pongrácz* és *Korniss* grófok, *Kelemen Teleszky-ek*, akik több ízben vendégei voltak *Tar Imre* és neje mintaszertü szülőjében adott szüreti mulatságnak.

Finyné gyermekeit nagy gondnal, példás szeretettel és áldozatkészséggel nevelte és tanította. *Jenő* fia nemcsak ügyes cukrász, hanem kiváló zongoraművész is volt, kit a vendégek, ezek között *Zichy Géza* gróf akárhányszor szólítottak ki a műhelyből — a zongorához, hogy *Beethoven*, *Chopin*, *Weber* szerzeményeiben gyönyörködhesse.

Leányai már elhunytak. *Béla* fia — jelenleg gyógyszerész *Kispesten* — emlékezetessé tette nevét az által, hogy *H.-M.-Vásárhelyen*, hol több évig lakott, muzeumot létesített, mely a kormány részéről elismerést és támogatást nyert.

Finyné az 1871. évben hunyt el. Vele oly tipikus asszony szállt sírba, kinek emléke már csak kevesekben él, pedig szükséges, hogy a krónikás azokról a kisebbekről se feledkezzék meg, kik a maguk körében — nemcsak helyt álltak, hanem a nagyobbak hasznára is éltek és működtek.

Molnár Jenő: A javaslatot nem fogadja el.

Bernáth István: Külkereskedelmi viszonyainkkal foglalkozik. Ugy látja, hogy a Balkán államokkal kötött kereskedelmi szerződésekből nekünk igen kevés hasznunk van.

Bozóky Árpád: Nem fogadja el a javaslatot.

Szerényi József államtitkár felel az elhangzott ellenvetésekre. Helytelennek tartja, hogy a kereskedelmi szerződések tisztán gazdasági jellegű kérdésebe politikai dolgokat vegyenek be. Nem lenne helyes, ha vámháboruba kevernék politikai szempontokból. Biztosítja a Házat, hogy minden irányban és így Szerbiával szemben is megőrzik védeni az ország érdekeit. Kéri a válasz tudomásul vételét és a javaslat elfogadását.

A Ház ezután a törvényjavaslat elfogadta.

Elnök megállapítja, hogy a legközelebbi ülést holnap délelőtt 11 órakor tartják. Napirenden lesz a ma elfogadott törvényjavaslatok harmadszori olvasása.

Interpellációk.

Darányi földmivelésügyi miniszter válasza *Bella Mátyásnak* a *Liptóme gyében* dúló ragadós marhabetegségek ügyében hozzáfűzött interpellációjára. A betegség okait megszüntették, a baj okozóit pedig felelősségre vonták.

Molnár Jánosnak kijelenti, hogy a tejszövetkezetek ügyét szíven viseli.

A Ház a válaszokat tudomásul veszi.

Nagy György a horvátországi magyarok üldözése miatt interpellál.

Bozóky Árpád kéri *Zichy Aladár* miniszter azonosítja-e magát a *Koczurek-ügyben* kiadott kiáltvány néppárti aláíróival.

Az interpellációkat kiadták a miniszterelnöknek.

Az ülés 1 órakor végződik.

Biharmegye téli közgyűlése.

Biharmegye törvényhatósága tegnap tartotta meg az évi utolsó évnegyedes közgyűlést. A közgyűlés a megyebizottsági tagok igen szép érdeklődése mellett folyt le. A tegnapi közgyűlésen végleg rendezve lett a közkórház ügye. A vármegye ugyanis elhatározta, hogy az új kórházat a *Diósi-féle* telken fogja felépíteni. Ez a határozat tulajdonképpen egyike a kórház ügy legrosszabb és legköltségesebb megoldásának. Ez ideig ugyanis állandóan az egységes kezelés mellett foglalt állást a vármegye és ebből kifolyólag a kórház céljaira legalkalmasabb helynek találta a *Diósi-féle* telket. Tegnap azonban *Fetszer Anta!* és *Keszthelyi Zoltán* felszólalásai illetve az ügynek ismertetése után beigazolást nyert, hogy az új közkórházat sokkal praktikusabb módon is meglehetne oldani. Az új megoldás pedig az lenne, hogy a jelenlegi kórházzal kapcsolatos *Hoványi* és *Géczy-féle* telkek megvásárlása után a kórház minden más módozatnál jobban egységes lenne és nem is kerülne két millió koronába, hanem csak egy millió koronába, míg a megtakarított másik millió koronát vidéki kórházak létesítésére lehetett volna fordítani. A megye tehát fél költséggel meglelő célt ért volna el és ezenkívül a vidéki egészségügy is, mely nagyon rá van utalva rendezésre szintén nagyon sokat javult volna. A vármegye eme határozatát valószínűleg megfogadják fellebezni.

A közgyűlés letöltéséről tudósításunk a következő:

Glacs Antal főispán pontban 9 órakor megnyitja az ülést, mely részvétének kifejezése mellett jelenti be, hogy *Láder Géza* béli főszolgabíró meghalt.

Ezután az igazoló választmány jelentése

következett, melynek tudomásul vétele után 1909. évre választották meg az igazoló választmányt. Közfelkiáltással az 1908. évben működött tagokat választották meg: Glac Antal főispán, Nadányi Károlyt elnökül, Borbély József és Pekanovits Imrét tagokul nevezte ki.

A közigazgatási bizottságba 5 tag megbízatása járt le, ezek helyét szavazás útján töltötték be és pedig a jelenlegi tagokkal.

Az alispán ezután bejelent, hogy öt községben öt tagnak a megyebizottsági tagsági megbízatása lejár 1908. december végével, javasolja, hogy a választásokat december 30 án tartásuk meg. Az öt helyre választási elnökökül a következő bizottsági tagokat küldte ki a közgyűlés.

Nagybárdra Czählender Károlyt, Diószegre Balassa Istvánt, Görbedre Roxin Györgyöt, Tenkére Fráter Emilt, Kopacsra Tempeleán Dezsőt.

A munkaházak építése.

A munkaházak ügyében kiküldött bizottság javaslatát, mely szerint az építéshez szükséges egymillió koronát az árvaalapról vegye kölcsön a vármegye Baranyi András főjegyző ismerteti.

Verner Kálmán árvaszéki elnök a javaslatot nem tartja elfogadhatónak, mert a törvények értelmében az árvapénzeket csakis az illető birtok értékének fele összegében adhatja. A jelen esetben tehát 500.000 koronánál többet nem fog adni az árvaszék.

Miskolc Ferenc az alispán azt tartja, hogy az árvapénzeket a vármegye felveheti maga is, hiszen a törvények azt írják elő, hogy az árva alapot elhelyezhetik jó hiteltű pénzintézeteknél is.

Gróf Tisza István. A törvénynek ily formán való magyarázatát nem teheti magáévá, mert a törvénynek ez a kitétele, hogy: a jóhiteltű pénzintézeteknél is, nem azt jelenti, hogy akárkinél, hanem azt, hogy nemesak házakra, hanem betétekre is adható. Ha van valahol valamilyen alap, melyet lelkiismeretes gondossággal kell kezelni, úgy ez az árvák pénze. Létszerüségi momentumokért a törvényt erőszakosan magyarázni nem szabad, Van a vármegyének több alapja és csak kényelmi dolog, hogy ezt az egy alapot akarja igénybe venni. A javaslat fölött jogi aggályai vannak, miért is indítványozza, hogy bizza meg a közgyűlés az alispánt, miszerint a jövő közgyűlésre terjeszse be a különböző alapokat, melyeket igénybe lehet venni.

Miskolc Ferenc dr az igénybe vehető alapokat kevésnek tartja.

Beöthy László elfogadja gróf Tisza István indítványát.

Eröss Rezső eilene van az ügy elhalasztásának.

Glac Antal főispán javasolja, hogy az ügyet egy januárban tartandó rendkívüli közgyűlésen tárgyalják.

Glac Antal javaslatát a közgyűlés nagy lelkesedéssel elfogadja.

A kórház kitélepitése.

Balogh Elemér ismerteti a kórház ügyét és javasolja, hogy az új kórházat a Diósi-féle telken építsék.

Dr Mörics Ernő megyei főorvos ellene van a javaslatnak, mert a Rimanóczy-féle telep sokkal olcsóbb és megfelelő a kórház céljainak.

Ertsey Péter dr nem fogadja el a főorvos javaslatát. Az egységes kezelés mellett foglal állást és javasolja, hogy a Diósi-féle telket vásárolja meg a vármegye.

Miskolc Ferenc dr ismerteti a törvényhatóságnak szeptemberben hozott határozatát, melyben már elhatározta, hogy az egységes kezelés mellett marad és a Diósi-féle telket fogja megvásárolni.

Dr Fráter Imre kórházi főorvos a Rimanóczy-telket teljesen alkalmatlannak tartja a kórház céljaira.

Száhlender Károly dr Möricz Ernő javaslata mellett foglal állást.

Keszthelyi Zoltán: Az új kórház összesen két millió koronába fog kerülni és ekkor a mos-

tani kórház telke potom áron lenne eladva. Szerinte leghelyesebb megoldása ennek a kérdésnek az lenne, ha a vármegye a jelenlegi kórház rossz helyiségeit átalakítaná. A jelenlegi telek mellé, hogy a kórház egységes kezelése megmaradjon és még a szükséges helyiségeket is felépítsék, javasolja, vásárolják meg a Hoványi-Géczi-féle szőlőket. Ez által a kórház 26 hold földterületet nyerne, amelyre úgy építene, ahogy neki tetszik. Az így történő építkezések összesen egy millió koronát igényelnek s így a még fennmaradó egy millió koronát a vármegye a vidéki kórházak létesítésére fordíthatja.

Beöthy László kijelenti, hogy a törvényhatóság a hozott határozatait csakis egy és ugyanazon ülésen nem, de bármelyik következő ülésen megváltoztathatja. A Diósi-telek megvásárlását előnyösnek találja.

Dr Fráter Imre a Hoványi-féle telket nagyon drágának mondja és annak nagy része be sem építhető, mert meredek.

Keszthelyi Zoltán bejelenti, hogy Hoványi és Géczy-telek tulajdonosok a felajánlott árból még lényeges összeget hajlandók engedni.

Fetszer Antal: A vármegye már állást foglalt egyszer az egységes kezelés mellett, ezt jogilag meg is változtathatja, azonban erkölcsileg furcsa színben tűnik fel. Az egységes kezelés mellett szól, ez azonban leghelyesebb megoldást úgy nyerne, ha a vármegye a Hoványi és Géczy-féle telkeket vásárolná meg. Javasolja, hogy ez irányban folytasson az alispán tárgyalásokat.

Wallner Ödön bejelenti, hogy a vármegye 1909. április 1-ig van obligóban a Diósi Lajossal. — A mostani határozat hozatal mellett szól.

Tisza István gróf azon a véleményen van, hogy ennek az ügynek minden lehetősége meg van vitatva. Nem válnék hasznára az ügynek a főjegyző javaslata. A régi kórházat nem lehet felhasználni. — A bizottság javaslatát fogadja el.

Ezután szavazásra kerül a sor. Az elhalasztási indítványt elveti a közgyűlés és a bizottság javaslatát fogadja el.

A spanyolfalas fegyelmi és a nagylétai jegyzőválasztás.

Müller Béla feljelentésének tárgyalása elé mindenki érdeklődéssel tekintett. A spanyolfalas szavazás azonban elmaradt, mert az előadó tüzetesen megvilágította a dolgot s Müller Bélát elutasította.

A nagylétai jegyzőválasztás ellen beadott felebvezés alapján a közgyűlés a választást megsemmisíti.

A közgyűlés déli 1 órakor ért véget.

A Népszövetség közgyűlése.

A Kath. Népszövetség most tartotta alakulása óta első közgyűlését. A közgyűlés helyévé Sopront választották s mint az eredmény mutatja igen helyesen. A soproni gyűlés valóságos nagygyűléssé nőtte ki magát, melyen csaknem tizezer ember vett részt. A várost ez alkalomra fellebögőzték, a gyűlésen megjelenetek a legelőkelőbb tisztviselők, élükön Baán Endre főispánnal.

A gyűlésen Haller főtitkár beszélt az első év nagyszerű eredményéről. A szövetségnek ma már 140.000 tagja van. A szövetség kiadott tagilletmény gyanánt 10 füzet népfelvilágosító iratot több mint három millió példányban. A népiroda 2350 esetben levél útján 614 esetben pedig szóval adott ingyen jogi tanácsot.

A nagygyűlésen Rakovszky István elnökölt, kinek temperamentumos megnyitó beszédéből adjuk a következőket:

Az a cél, melyet magunk elé tűztünk, két dolog. Az egyik a katolikus öntudat, önértet felébresztése, annak érvényesítése, A másik egy erős katolikus szervezet alakítása ebben az

országban. Az elsőnek két nagy ellensége volt. Az egyik az ugynevezett *alvó katolicizmus*, mely tulajdonképpen nem létezik. Ha az a katolicizmus alvó lenne, attól én nem félnék, — mert fel tudnám ébreszteni, hanem *álmos katolicizmus* volt. (Tetszés.) Félálomban mászkált, járkált, nézegetett és nem vett észre semmit. Ez volt a legnagyobb baja. Ezt a közönyt, ezt a nembánomságot, kellett megtörni és hála önöknek: sikerült. (Lelkes éljenzés.)

En ezt nem csodálom, mert ennek az álmos katolicizmusnak egy nagy védnöke, protektora volt és ez a *katolikus intelligencia*, mely nem törődött azzal, hogy itten munkával lelkesedéssel csoportosítani lehet a széthulló kéréket, melyek oly szép gyümölcsöket teremnek. Nem gondoltak arra, hogy igazi, a szívbéli katolicizmus a népben él és megfeleltek arról, hogy az Uristen, akiknek többet adott, azokra nagyobb kötelességet is rótt. És ami jót tesz valaki, azt százsz kamattal, uzsorakamattal adja vissza. És azt a *«kabátos embert»*, aki mert katolikus lenni, azt, támadták, feketének, sötétnek, klerikálisnak gunyolják.

A mi katolikus szervezetünk a *népet akarja egyesíteni*. Mert mi nem vagyunk gyávák, nem félünk attól, hogy ujjal mutatnak reánk és sötétencnek neveznek. Én legalább is olyan világosan látok, mint a világosságnak azok a nagy hirdetői.

A mi tömörülésünknek a mai nap a fegyvergyakorlata. Nem azért, hogy mást támadjunk, nem hogy békétlenséget szítsunk, de hogy megvédjük magunkat. Tiszteljük a más meggyőződését, de megköveteljük, hogy miénket is tiszteljen. Aki az enyémhez nyúl, annak a körmére koppintok. (Nagy tetszés.)

Csak a vak nem látja, tisztelt közgyűlés, hogy rövid tizenégy év alatt a mi ügyünk nem vesztett, hanem nyert. Nemcsak a mi érdemünk ez, hanem nagy fejlődés. Az eszmék évezredes fejlődése ez. Egy évezred előtt a félpogánysággal szemben kereszties hadba szállottak. Most ismét évezred küszöbe előtt állunk és látjuk, hogy a modern pogányság vér nélkül harcol, de rosszabb fegyverekkel, mérgezett fegyverekkel. Részint nyíltan, részint titokban támadják azt, ami nekünk szent. Én nem olvastam sehol, hogy azt a szokást, hogy a zsidók különleges módon ölik le az állatokat, gunyolták volna. És ha ráutal valaki rra, hogy ez állatkinzés, kész az antiszemitizmus vádja. Róluk a legkisebbet sem szabad mondani, pedig nem is a vallásukat bántják, hanem azokat kerülük, kik azt hiszik, hogy csak ők vannak hivatva mindenütt tényezék lenni.

Nagyon örvendek, hogy így erősödünk és ez a népszervezet virul. Mindig az volt a nézetem, hogy a katolikus mozgalom nem lesz addig eredményes, míg nem jutunk el egészen a *nép szívé mélyéhez*. Katolikus közügyet főpapokkal és papokkal, főurakkal és urakkal egyedül szervezni nem lehet, hanem a néppel, melynek szeme tisztább, mint a mi szemünk. A nép szívéhez akartunk férni és hála adok Istennek, hogy sikerült. Olyan a Népszövetség mint a gula, hatalmas talapzattal: a néppel és négy éllel, melyen az ég minden tájéka felől jövő támadások megtörnek. (Éljenzés.) Ha valahol, főképp Magyarországon van erre szükség.

Emlékeztet a szumirok történetére. Ez a nagyműveltségű, derék, vitéz és — becsületes nép teljesen eltűnt a lassan beszívargó idegen faj között.

Egyesek panaszkodtak, hogy őket, mert népszövetségi, üldözik. Ezt nem fogjuk engedni, ígérem az egész vezetőség nevében, melyben bent vannak a néppárti képviselők. (Éljenzés.) Elég erősek vagyunk arra, hogy igazságainkat megvédjük. Amint azt az ismeretlen papot, akit sohasem láttunk, nem engedték, úgy nem hagyjuk a mi tagjainkat sem, amíg igazuk van. Az igazság és törvény útjáról nem térünk le soha. (Helyeslés.)

Örömmel hallottam, hogy Sopronban is már praktikus eredményeket ért el a Népszövetség a helyi választásoknál. Ez a helyes út. Kezdeni a családon, folytatni a környékben a megyénél és az ország dolgában. (Éljenzés.)

Tudom, hogy szavaimért ismét támadnak, de azzal nem törődöm. Nem félek a papirongyokra nyomott támadásoktól. Én senkit sem bántok és tudom, hogy a vallási békét nem szabad bántani, de azt is tudom, hogy a békétürest eddig úgy magyarázták, hogy az övék volt a béke, a miénk a társ. (Nagy tetszés.)

Bosnyák-nap.

A Bosznia-Hercegovinába vezényelt katonák keserves napokat élnek a messze idegenben. Még nincsenek kitéve ugyan az ellenség golyóinak, de át kell szenvedniök a tél borzalmait, távol a hozzátartozóktól.

Országszerte megindult a mozgalom, hogy a Boszniában levő véreinknek is kedvessé, örömteljessé tegyék a szeretet ünnepét, a szent Karácsonyt. Nekik is juttassunk abból az örömből, melegből, mely minden ember szívét elölti itthon.

A Nagyváradon megindult mozgalom az egész városban kedvező viszhangra talált s melegsívű közönségünk szeretettel karolja fel az eszmét s igyekszik a mozgalom sikerét minél impozánsabbá tenni.

És ez így van jól. Adjunk, adakozzunk abból, amit Isten adott. Küldjünk kedves ajándékot a Boszniában levő 37-es magyar fiuknak. Ez méltó a magyar szív hevületéhez.

A szegény fiúk, akik odalent remény és kétség között élnek, nagyon megérdemlik a magyar társadalom gyöngéd figyelmét. És ha elküldjük az ajándékot Boszniába szívünk szeretetével, aligha lesz boldogabb karácsony valahol, mint Boszniában a magyar bakák között.

A nagyvárad katonai helyőrség tisztikara által holnap, december 18-án délután a Keresk. Csarnok termeiben rendezendő Bosnyák-nap a legszélesebb körben felkeltette a közönség érdeklődését.

Tegnap részint pénzben, részint természetben már sok adomány érkezett be a rendezőséghez. Így értékes adományokat küldtek: öv. ijj. Schwarcz Ábrahám, Rigler József Ede, Laszky Ármán és neje; pénzádományokat küldtek: Fodor Izó (Royal kávéház) 50 kor., Mihely Jenő 25 kor., Mihely és Kandel cég 25 kor., dr. Frankó Józsefné 5 kor., Biharmegyei Takarékpénztár 50 kor., Nagyvárad Takarékpénztár 50 kor., Győri Géza (Vaskóh) 10 kor.

A rendezésben a már közölt urhölgyeken kívül többen is kiveszik részüket, ami hatványozni fogja a sikert. Így újabban a következők ajánlották fel részvételüket és közreműködésüket: Mártonffy Bogdán, Moskovits Miksáné, Siket Ilonka, Laus Adél, Kappel Miczike urhölgyek.

A kereskedők gyűjtése.

A szép és nemes mozgalomból a nagyvárad kereskedők is kiveszik részüket.

Huzella kir. keresk. tanácsos, a kamara elnöke a következő felhívásban kéri fel a kereskedőket a gyűjtésre:

Tisztelt Kereskedő társaim!

Az egész ország megmozdult, hogy a hideg évszakban Boszniában tartózkodó katonáink sorsát enyhítse. Mi, akik fűtött lakás családjunk meleg körében tölthetjük a Karácsony ünnepét, gondoljunk azokra, akik távol, a családi tűzhelytől, nélkülözve, fáva teljesítik kötelességeiket és akiknek hozzá-

tartozói félnek, remegnek gyermekeik, testvéreik, atyjuk egészsége és élete miatt.

A részvét, ez a kiválóan értékes emberi érzés indított bennünket arra, hogy véreink elhagyatott helyzetét türethetőbbé, vidámabbá tegyük azon a napon, melyen a szeretet szállott le az emberek közé és akkor, amidőn a célra a társadalom minden rétege áldoz a szeretet oltárán, mi magyar kereskedők nem maradhatunk el.

Felkérem ezért Nagyvárad kereskedő közönségét, hogy a folyó évi december 18-ik napján tartandó »Bosnyák napon«, valamely alkalmas módon, a cél érdekében közreműködjenek; a magam részéről az üzlethelyiség feltűnő helyére kitett persely, vagy gyűjtőtábla utján gyűjtés rendezését tartanám legcélravezetőbbnek, mert ez a vevőközönség részvételét is biztosítja.

A begyűlt összeget, bármily csekély volna is az eredmény, december 18-án este 7 és fél óráig hozzám juttatni azért szíveskedjenek, hogy én azt azonnal a katonai parancsnoksághoz eljuttathassam.

Nagyvárad, 1908. dec. 16.

Kartársi tisztelettel:

Huzella Gyula.

A rendezőség felhívása.

A rendezőség a szép ünnepélyt mindenkinek hozzáférhetővé óhajta tenni, ezért nem bocsát ki meghívókat, hanem a következő falragaszban kéri fel az áldozni kész közönséget a részvételre:

Honfitársak!

Akartok-e a Boszniába vezényelt véreiteknek boldog karácsonyi ünnepet rendezni?

Akarjátok-e, hogy fiaink, testvéreink, akik tőlünk távol lévén, nem tölthetik a szent ünnepeket családi körükben, hálával gondoljanak szereteteikre?

Akarjátok-e megmutatni, hogy a szeretet kíséri a távolban a töledek elszakadt honfitársaitokat?

Jertek! Járuljatok hozzá ahoz a nemes mozgalomhoz, melynek érdekében váltva fáradoznak katonák és polgárok. Pénteken e hó 18-án d. u. 5 órakor tartjuk a Kereskedelmi Csarnok összes helyiségében a Bosnyák ünnepet, melyre a belépti díj személyenként 1 korona.

Az ott felhalmazott tárgyak buffett, cukrászda és különféle meglepetések igen olcsó áron a nagy közönség tetszés szerinti rendelkezésére állanak s az ezuton, valamint a jótékony adakozások révén befolyt jövedelem fog arra szolgálni, hogy boszniai bakáink karácsonyát széppé tegye.

Igyekezünk, hogy minél nagyobb legyen az az összeg, melyet nekik küldhetünk!

Meghívót nem bocsátunk ki, mindenkit szívesen látunk, akit szíve elhoz közzénk.

A viszontlátásra 18-án a

Rendezőség.

Balkáni bonyodalom.

A balkáni bonyodalom, melynek vészes színezetet Szerbia és Montenegró viselkedése kölcsönözött, lassanként kezd a békés utakra terelődni. A két kis államnak valósággal henegegésnek minősíthető magatartása most már megfog változni. György hercegnek szentpétervári útja ugyilatszük nem hozta meg a kellő eredményt. Oroszország ugyanis tegnap hozzájárult az osztrák-magyar jegyzék tartalmához. Oroszország tehát nem fogja támogatni Szerbiát. Különben a két kis állam Szerbia és Montenegró között sem olyan szoros barátság aralkodik, mint amilyen kezdetben volt. A két állam között legújabbán több ügy adta elő magát, melyek a nagy szerb-montenegró viszonyt megfogják szüntetni és a két államot annyira

el fogják idegeníteni egymástól, hogy szinte ellenségei lesznek egymásnak.

A legújabb értesüléseink a következők:

Kattaróból írják: Cetinjéből olyan értesülések jönnek, amelyek azt igyekeznek bizonyítani, hogy a szerb-montenegrói barátság nem is olyan nagyon szívélyes, mint a milyennek a külföld azt elképzei.

A cetinjei udvart ugyanis nagyon elkedvetlenítette, hogy Milovanovics szerb miniszter ígért látogatását még mindig nem tartotta be. Azonkívül nem jó szemmel nézik a főnhéjazó henegegést, amivel Belgrádban kommentálják a Montenegrónak adott pénzbeli támogatást. Különösen lesújtó pedig Montenegróra nézve az, hogy Szerbiában egy Pasics-kabinet van alakulóban. Az a Pasics akar a kabinet élére jutni, akinek a bomba-ügyét még nem fejezték el Cetinjében. Itt ugyanis azt is hiszik és pedig ténybeli bizonyítékok alapján, hogy Pasics volt a Nikita fejedelem ellen tervezett összeesküvés értelmi szerzője.

Ha Pasics megint az ügyek élére kerülne Szerbiában, a két balkán állam között bizonyára olyan elidegenedés jön létre, — amivel különben már Belgrádban is számítanak.

A szerb-horvát koalíció lapja, a »Pokret«, amely megjelenése óta a montenegrói udvarral szemben ellenséges állást foglal el és amely lapnak a Pasics-klikkel való összeköttetése nyilvánvalóak, azt írja, hogy Nikita fejedelem azért látit a háboru mellett, — mert tudja, hogy a Karagyorgyevicsek elvesztik a háborut és akkor ő — Nikita — ül Szerbia trónjára.

Az ilyen meggyanúsítások, amelyeknek forrását igen jól ismerik, Cetinjében rossz vért szűnnek.

Egy dalmát lap, amelynek szerkesztője a fejedelem meghitt barátja, azt konstatai, hogy Nikita csak azért tartott a csatát követelő szerbekkel, hogy ne mondhasák Belgrádban, hogy elárulta a szerb ideát.

Ugyanaz a lap ajánlja a délszlávoknak, hogy az osztrák-magyar monarchiával békésen intézzék el az ügyüket.

Berlin, dec. 16. A Woss. Ztg.-nak jelentik diplomáciai körökből: Ha Törökország ragaszkodik ahhoz a követeléséhez, hogy Ausztria-Magyarország a török államadósságnak Boszniára és Hercegovinára eső részét elvállalja, akkor ennek alapjául mindenesetre az 1878-ik évi török államadósság fog szolgálni. Törökország az államadósságnak ezt a részét 150 millió frankra becsülik; ezzel szemben Ausztria és Magyarország mindenesetre számításba fogja hozni az 1875—1878-ik évekből a bosnyák menekültek ellátását is.

Pétervár, dec. 16. Az orosz kormány tegnap küldte el válaszát az osztrák és magyar jegyzékre. Az orosz kormány ebben a válaszában hozzájárul az osztrák és magyar jegyzék tartalmához, ami kétségtelenül Ausztria és Magyarország nagy sikerét jelenti. Most már az egyes kabinetek közt folytatják a tárgyalást.

Bécs, dec. 16. Az itteni török nagykövetségén egy újságírónak kijelentették, hogy az Ausztria és Magyarország és Törökország között folyó tárgyalástól azt lehet várni, hogy a két állam között mindenkit kielégítő megegyezés fog létrejönni.

UJDONSÁGOK.

Előfizetési felhívás.

Tizenötödik évfolyamába lép lapunk. Tizen- négy küzdelmes évre visszatekintve, lehetetlen, hogy a multakból erőt, reményt ne merítsünk a jövőre.

A jövő azé lesz, aki a közvéleményt irányítja.

A keresztény Magyarország becsületese és hazafias hivei nem téveszthetik szem elől, hogy Magyarország csak mint keresztény állam állhat meg s hogy az általános választói jog jegyében ujjaalakuló Magyarországon szükséges, égetően szükséges a keresztény idealokkal áthatni az egész nemzetet, a legmagasabb és legalacsonyabb rétegeket egyaránt.

Az újév küszöbén tehát nemcsak az előfizetések megújítását kérjük; kérjük e mellett lapunk hathatós terjesztését. A mi lapunk legyen a mi zászlónk, mely küzdeni és győzni tudó hatalmas sereget sorakoztasson maga köré.

Az előfizetési feltételek lapunk homlokán olvashatók.

A Tiszántul szerkesztősége és kiadóhivatala.

* **Uj kanonok.** *Párvy* Antal kerecsendi prépost-plébánost egri kanonokká nevezte ki a király. Az új kanonok testvérbátyja a szepesi püspöknek.

* **A 13. gyógyszer-tár joga** A belügy-miniszter a tizenharmadik nagyváradai gyógyszer-tár jogát *Simigh* István okl. gyógyszerész, fűzesgyarmati gyógyszer-tár bérlő részére adományozta. A miniszteri leirat leküldése után csakhamar híre terjedt, hogy az új gyógyszer-tár engedményese időközben elhalt. Viszont lapunk olyan hírt kapott, hogy nem az engedményese, hanem annak atyja hunyt el. Nagyvárad város tanácsa ártit Kolozsvárra, hogy a kérdést tisztázza. Tegnap érkezett meg a kalocsai anyakönyvi hivatal átirata, amelyben megküldi *Simigh* István keresztlevelét és halotti bizonyítványt, amely szerint a nagyváradai tizenharmadik gyógyszer-tár engedményese ez év július 29-én szív-szélhűdésben halt el s a hatóság igazolja, hogy a Kalocsán elhunyt *Simigh* István azonos a fűzesgyarmati gyógyszer-tár-bérlővel. Így tehát most a 13. gyógyszer-tár-joga jelenleg gazdátlan s a miniszter határoz, hogy azt kinek adja. Nagyvárad városa azonban közbenjárhatna, hogy a gyógyszer-tár jogát a közóhainak megfelelőleg *Csanády* Kálmán okleveles gyógyszerésznek adományozza a belügyminiszter.

* **Villamos vasuti bérletjegyek megváltása.** Értesítjük a t. utazó közönséget, hogy az 1909. évre érvényes évi és havi bérletjegyek kiállítását hivatalos helyiségünkben (Vár-tér 2. sz.) mindenkor a hivatalos órák alatt, már f. év december 27-én megkezdjük. Azon t. bérlők, kik állásuk, alkalmazásuk, vagy tagságuknál fogva igazgatóságunk által egyes hivatalok, testületek és egyesületeknek engedélyezett kedvezményre igényt tarthatnak, felkértemek, hogy ezt a fénykép hátlapján nevük és állásuk (foglalkozásuk) kitétele mellett igazoltassák, mert ennek hiányában kedvezményes bérletjegyeket nem fogunk kiadni. Az évi bérletjegyek, valamint a 10 és 6 koronás, ugyancsak az 5 koronás tanuló havi bérletjegyek kiállítási díja fejében 3 kor., a többi bérletjegyek kiállítási díja fejében 1 kor., 60 fill. fizetendő. Nagyvárad, 1908. december 16-án. Az üzletigazgatóság.

* **Jóváhagyott ösztöndíj.** Nagyvárad városa *Tibor* Ernő festőművész részére ez évre is tudvalevőleg 600 koronát szavazott meg. A közgyűlés ezen határozatát a belügyminiszter jóváhagyta.

* A honvédparancsnokság kérelme.

A 4. honvédgyalogezred parancsnoksága átiratot intézett Nagyvárad város tanácsához, hogy Kert-utca végétől a honvéd gyalogsági laktanyáig vezető gyalogutat aszfaltoltassa, vagy legalább is köveztesse ki a város. A járda mai állapotában járhatatlan; esős időben, de különösen most az enyhe, csapadékos téli időben bokáig érő sár borítja az utat. Méltányos kérelem, sőt meg kellene a járdát csinálni a kaszányán túl is egész a központi temetőig.

* **Jóért jót várj.** *Lovassy* Sándor Benke pusztai gazdasági segédtszót tegnapelőtt éjjel szállást adott *Berger* Sándor nagyváradai szobafestőnek, sőt a gazdasági kocsival hajnalban be is vitette Váradra. *Berger* köszönet fejében az irodában levő 80 korona értékű télikabátot és a benne levő 3 korona pénzt elemelte. A jeles vendéget keresi a rendőrség.

* **Letartóztatott díjnok.** *Szabó* Gyula ottományi születésű 40 éves volt ügyvédi és jegyzői irnok s akit okirathamítás miatt 8 havi börtönre jogerősen elítélt a büntető bíróság, ma, mint körözött egyén kézrekerült. A pénzügyigazgatóságnál volt alkalmazva, mint kiegészítő díjnok. A rendőrség letartóztatta s átadja őt a kir. ügyészségnek.

* **Megütötte a villamos áram.** Tegnap éjszaka fél 3 óra tájt a Bethlen-utca 1 sz. a. levő épület előtt, hova *Zemlicski* Antal fugyivásárhelyi lakos egy szekér szalmát hozott, egy villamos világítási oszlop kidőlt s a villany oszlopról leelőg vezeték drót a kocsi fogott lovat érintette és nyomban meg is ütötte. A telepről leküldött munkások a vezeték elvágták s a közelben kidőlt korhadott villamos faszlopot kicserélték.

* **Rendőrség.** *Márton* József portás papust emelt, hogy a Csáki-téle vendéglőben, hol *Stefi* cigányprimás esküvőjén, mint vendég volt jelen, 8 koronát érő plüskalapját valaki elémelte. Nyomozás folyamatban. — Özv. dr. *Korda* Kálmán panaszt emelt, hogy a »Narancsvirág estély« során, a tulajdonát képező sál és egy pár sárcipő eltűnt. A sálát tegnap délután megtalálta *Füredi* Károlynénál, ki vissza is adta ezt. A sárcipő azonban ismeretlen helyen van.

* **A »Fekete Sas« fényirdája.** Alkalmunk volt meggyőződést szerezni arról, hogy a »Fekete Sas«-palota, pazar berendezésű, művészeti fényirdája egyik legérdekesebb része az impozáns épületnek. Kár, hogy a mi közönségünk még nem elég fogékony a valóban művészi fényképek iránt, mert e téren a *Daykovits* speciálista hatalmas előrehaladást ígér. A híres németországi mesterek nyomán jár ő s meglepően szépek a fővárosból hozott villanyfelvételei. Már is óriási az érdeklődés a közönség rendelkezésére bocsátott műtermében s hiszszük, hogy művészi tehetsége folytán csakhamar meleg rokonszenvre fog találni városunkban is.

Névjegyek

a legizlésebb kivitelben megrendelhető
SEBŐ IMRE könyvkereskedőnél
Nagyváradon, Rákóczi-ut.

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Csőtörtők: A préda.
Péntek: Koldusdiák.
Szombat: Paradicsom.
Vasárnap d. u.: Szerencse fia, este: Szép Gárdista.

EGYESÜLETEK.

Felolvasás a »Szigligeti« társaságban. A Szigligeti társaság f. évi december hó 20-án (vasárnap) d. e. 11 órakor felolvasó ülést tart a következő műsorral: 1. Költemények. Irta és felolvassa: *Szavay* Gyula a Petőfi társaság rendes tagja. (Vendég.) 2. Diákélet Németországban. Rajz a német egyetemi életből. Irta és felolvassa: dr. *Kiss* Géza kir. jogakadémiai tanár a Szigligeti társaság rendes tagja. 3. Tolstoj a vidéken. Humoros elbeszélés. Irta és felolvassa: *Sass* Ede a Petőfi- és Szigligeti-társaság rendes tagja. A társaság külön meghívókat nem bocsát ki. A felolvasó ülés nyilvános és azon bárki megjelenhet. *Az elnökség.*

TANÜGY.

Az állami iskolák ügye. A nagyváradai állami elemi iskolák felügyelő gondnoksága tegnap délután ülést tartott a városházán, *Mesey* Mihály elnöke alatt. A folyó ügyeken kívül tárgyalták az 1908—909. tanév költségvetését. Ebből kitűnt, hogy a város és az állam között kötött szerződés több olyan kikötést tartalmaz, amiről a törvényhatóság tagjai, sőt még a gondnokság tagjai sem tudtak. Nagyvárad város köteles ugyanis fizetni a tanítók után a nyugdíjjárulékot, amely ez időszert évi 480 korona, továbbá osztályonként a gyermekek után évi 18 koronát. Az új törvény szerint a gyermekek által fizetendő összeg megszüntül, de a szerződés szerint a városnak továbbra is fizetni kell. Az elfogadott költségvetés szerint az államnak a dologi kiadása 8—9000 korona lenne.

Igazságszolgáltatás.

Raffinált lótolvaj. *Székely* János mezőtelegdi lakos szövetkezve két biharpüspökii emberrel, névszerint *Lakatos* Jánossal és *Vékony* Antallal ellopott először a mezőtelegdi bírótól két lovat, majd miután azt társai segítségével a nagyváradai vásáron 400 koronáért eladta, *Buczás* János egy pár lovával próbált szerencsét. Szintén ellopta a két lovat, azonban már értékesíteni nem tudta, mert a volt tulajdonosa mindenütt kerestette a jóformán minden vagyonát képező lovakat. Miután pedig meg nem kerültek, az a hír járt *Buczás* Jánosról, hogy annyira el van keseredve, hogy öngyilkosságra gondol. Megszéppent erre *Székely* János s elment a károsulthoz s a beszélgetést valahogy a kártyavetésre vitte. Elő is veit mindjárt egy vetőkarttyát s azt hozta ki belőle, hogy a lovai a nagyváradai rendőrségen vannak, ott keresse. A hiszékeny ember be is jött 1908. jan. 28-án Nagyváradra s tényleg meg is találta a már elvesztettnek hitt lovait a rendőrségen. Tudniillik *Buczás* időközben a város szélén járt a lovakkal s ott szabadon eresztette őket s így került a rendőrség kezébe.

A kártyavetés azonban mindjárt világos lett a rendőrség előtt s bekísérték a híres jóvendőmondó lótolvajt az ügyészségre. A tegnapi nap délutánján hozta az ügyben a kir. törvényszék *Csulyok* Béla elnöke mellett ítéletet. A tanu vallomás alapján bebizonyosodott a vád valósága, miért is *Székely* János 8 hónapi börtönre ítéltetett miből 4 hónap mint vizsgálati fogság leszámítódik. Két társát *Lakatos* Jánost és *Vékony* Antalt azonban bizonyítékok hiányában felmentette a kir. törvényszék. Ügyész *Lázár* Márton volt.

Aki a más pincéjébe jár inni. Papp Zsigmond bályogi lakos rém módon szerette a bort, pénze azonban nem igen akadt, hogy annyit fogyaszthatott volna, amennyi neki jól esett. Fogta hát magát s álkulccsal felszerelve el-el látogatott Gorgyán Ferenc pincéjébe s ott idogált annyit, amennyit csak kedve tartotta. Így

Összesen vagy 90 liter bort fogyasztott el a másébol, míg végre rajta csípték s tegnap a törvényszék elé állították, hol 8 napi börtön büntetése alatt elég ideje lesz kialudni a 90 liter bor mámorát.

TÁVIRATOK.

Nagy bányakatasztrófa.

Resicabánya, dec. 16. Az osztrák-magyar államvasutársaság magyarországi bányáinak igazgatósága utján úgy értesülünk, hogy a dományi szánbánya nyolcadik mélyszintjén gázkitörés folytán 13 bányász halálát lelta. A bánya többi részeiben az üzem zaxartalanul folyik. Egy Resicabányáról érkezett táviratunk azt jelenti, hogy a katasztrófa ma hajnalban történt. Részletes jelentés a nagy katasztrófáról eddig még nem érkezett. — Ujabb resicai távirat jelenti, hogy a katasztrófa a dományi szénakna 8-ik szintjén történt gázkitörés folytán. A szerencsétlenségnek 13 bányász esett áldozatul.

Resicabánya, dec. 16. A halottak száma 13. A többi munkások csak azért menekültek meg, mert a 8-as számú tárnában külön légvezeték volt és ide nem tudtak eljutni a mérges gázok. Az áldozatok családtagjairól a bányai igazgatóság fog gondoskodni.

Budapest, dec. 16. A Nap jelentése szerint Ráf és Bartos cégnél Resica-bányáról sürgönyileg rendeltek 50 drb. szemfedőt. Ez valószínű, hogy nem felel meg a valóságnak.

Rabló előljárók.

Temesvár, dec. 16. A karánsebesi csendőrségnek sikerült kézrekeríteni a Puki község pénztár rablóit. A nyomok Brihán községbe vezettek és itt a községi bírónál, valamint 7 esküdtnél a rabolt pénzt meg is találták. A csendőrség az illetőket letartóztatta.

Mohamed sirja.

Konstantinápoly, dec. 16. Mekkából jelentik, hogy Mohamed sirját veszedelem fenyegeti. A beérkezett jelentések egyike szerint a törökök a sirt szétrombolták.

A török parlament megnyitása.

Konstantinápoly, dec. 16. Tegnap este a képviselők klubjában 140 képviselő tanácskozott. Arról vitakoztak, vajjon a szultánnak újra le kell-e tennie az esküt. A képviselők többsége a nézetten volt, hogy a szultánnak ezt az ünnepies aktust végre kell hajtania az összegyűlt parlament előtt, ezzel szemben a kisebbség úgy vélekedett, hogy elégséges az az eskü, amelyet a szultán már egyszer letett a sejkülizlam kezébe. A vitakozás oly izgalmas volt, hogy rendes tanácskozásról szó sem lehetett s a képviselők nem is szavaztak a föltett kérdéssel.

Közönség köre.*

Lovagias ügy.

A folyó hó 12-ikén megtartott »Narancsvirágestély«-en dr Mártony Marcel és Buna János urak között felmerült incidens Major Ödön százados, Apáthy Jenő főhadnagy, dr Major László és Luogocsa János tüzérhadnagy urak segédkezésével a lovagiasseg szabályai szerint elintéztetett.

NYILTTÉR.

Értesítés.

Van szerencsém a nagyváradai közönségnek szives tudomására adni, hogy a Fekete Sas kupolacsarnokában a modern kor igényeinek teljesen megfelelő pazar izléssel berendezett nagyváradai fiókomat e hó 18-án ünnepélyesen megnyitom. Ezen megnyitásra a nagyváradai közönséget szivesen látom. Együttal szives tudomásukra adom, hogy az összes gyártmányaim nagyváradai műhelyemben készülnek és abban a kellemes helyzetben vagyok, hogy bár mily nagy megrendeléseket is pontosan és teljes friss állapotban szállíthassak.

Nagyváradai közönség szives támogatását kéri

Vikus Károly,

budapesti cukrász és csokoládégyáros.

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, dec. 14.		
Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt.	—	10.38
Rozs okt.	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt.	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	6.85
Tengeri jul.	—	6.69

Értéktözsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, dec. 14.		
Osztrák hitelrészvény	—	631.25
Magyar hitelrészvény	—	748.—
Leszámitoló bank	—	743.75
Rimamurányi	—	561.50
Osztrák-m. államvasuti részv.	—	692.25
Közúti vasut	—	552.—
Városi villamos vasut	—	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1908. dec. 14.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	240.—	—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	95.50	—
Magyar nyereséj sorsjegy kölcsön	93.50	—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	94.50	—
Osztrák járadék papirban	—	186.—
Osztrák járadék ezüstben	—	145.—
Osztrák járadék aranyban	—	97.25
Osztrák korona járadék	—	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek	—	116.50
Osztrák magyar bankrészvény	—	197.50
Magyar hitelbank-részvény	—	150.25
Osztrák hitelbank-részvény	—	730.—
Magyar hitelrészvény	—	748.—
London vista	—	631.50

*) E rovat alatt közöltékért nem vállal felelőséget a Szerk.

REGÉNYCSARNOK.

EMIKE.

IRTA:

HAJDU IMRE.

(Folytatás.)

12.

Hogy a művelt s ehhez csinos külsejű 24 éves fiatalemberrel a 19 éves Emike szivesen társalgott, ezt nyájas olvasóink éppen nem fogják valami rendkívüli csodálatos eseménynek tartani; s hogy Demeter minden mellékes kilátások nélkül, a lehető legjobb színben iparkodott a szép nyájas hölgyecske előtt feltűnni: ezt néki szinte nem fogják rossz néven venni.

Igen, de ki ismeri az érzelmek végtelen s feneketlen tengerét? ki ösméri a szívet, a tengeren hullámzó sajkát? s ki tudja, milyen kincseket rejteget az magában?!

Két év óta ösmerte Emike Demetert, ez pedig sokkal több idő, mint a mennyi egy ifju hölgy érzelmeinek kifejlésére szükséges.

Ezt észrevette Demeter s jóelőre iparkodott jövője felől, az e viszonyból keletkező sötét fellegeket eltávolítani s ez okból mennél melegebb s előzékenyebb lön irányában Emike, ő nem hogy nyilatkozott volna, de annál visszatartóbb s kimért udvariasabb lett irányában, önként értetődően, hogy mindez a leg-sötétebb titok leple alatt történt; mert hisz jaja is lett volna ennek napfényre jönni.

Hogy miért lön Demeter mindég kimértebb s udvariasabb Emike iránt? azt könnyen megmagyarázzák önmagoknak azok, kik a körülmények véletlen özöne által oly Scylla és Charibdisek közé akadtak, honnan a dolgok higgadtabb meglátolása után menekülni szerettek volna, mert hiszen céljaik kivihetetleneknek, vágyaik pedig elérhetetleneknek nyilvánulnak.

Demeter ösmerte a Filemon család gögjét s összehasonlítá azt alacsony származásával, s miúdehhez ösmerte anyagi állását ép oly mérvben, miként a saját magát: s ez okokból iparkodott a szegény becsületes fiu Emikét tiszteletteljes távolban tartani magától, eként gondolván őt kiábrándítani; ami néki valóban dicséretére vált.

De Emike másként cselekedett ám.

Vannak vágyak az életben, melyeket elérni óhajtunk, könnyen elérve azokat, bármily magasak s előnyösek legyenek is. silányakká, értéktelenné válnak előttünk; amíg a csekélyebbek, ha azokért küzdünk s fáradunk kell, drágákká s értékesekké lesznek; s hát ha még az érettek tett küzdelem hiúságunk rovására történik? ó ilyenkor megkészserezzük fáradtságunkat, erőnket, nem méltatjuk figyelemre az áldozatokat, nem a leküzdendő akadályokat, csak hogy győztesen kitűzött célunkhoz érhesünk.

Hja! ilyen az emberi természet.

Amint Emike észrevette, hogy Demeter kimért udvarias hozzá, megkészserezett erővel iparkodott őt meghódítani; amin azonban egy percig sem csodálkozhatunk, miután ő nem azon nézpontról vizsgálta az életet, annak árny- és fényoldalait s különböző viszonyait, melyről ezt Demeter tevés így a Demeter nézeteivel ellentétes révben kötött ki, az eszmék tengerén.

Ő magát a legszerencsétlenebb nőnek, megcsalatottnak, lenézettnek, megsértettnek, cserbenhagyottnak s mit tudjuk még minek képzelte, s mindez Demeter által? ó ez eszme rettentő lealázónak tűnt fel előtte, mely hiúságát vérig sértette, ezt le kell küzdenem, le habár életembe kerül is! — tevés fel határozottan magában s kereste az alkalmat, hogy Demeterrel találkozhasson.

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős

Dr. VUOSKICS GYULA.

PFAFF CZÉG
LONDON
PARIS
ES
BERLINI
NYAKKENDŐ
ÚJDONSÁGAI
PAZAR VÁLASZTÉKBAN
MEGÉRKEZTEK

DENT GLOVES ÉS FOWNES GLOVES
A VILÁG
LEGJOBB
KEZTYÜI
KAPHATÓK.
PFAFF CZÉGNÉL

PFAFF CZÉG
VADÁSZ
KÜLÖNLEGESSÉGEI
MEGÉRKEZTEK

**Bosnyák-
estélyre szánt**

**ajándék
tárgyak**

tekintettel

a jótékony célra

rendkívül olcsón
szerezhetők be

Waldmann Ernő

Disműárak, sport és utazó
cikkek üzletében,
Rákóczi-ut, az Orsolya-
zárdával szemben.

Interurban Telefon 371.

Beődy Balogh Gábor

- - festőművész - -

képtárlata

e hó 19-én, SZOMBATON
nyílik meg a vármegyeház
nagytermében. - - - -

A művek előnyös havi vagy
negyedévi részletfizetésre
is kaphatók. — A részletek: a
Magyar Általános Hitelbank
nagyváradi fiókjának pénztá-
rába lesznek befizetendők. Fel-
világosításokat a helyszínen
szívesen ad a **RENDEZŐSÉG.**

Gőzmosóda vegytisztítógyár
= Nagyvárad, Gilányi-utca. =

Mos, vasal s vegyileg tisztít

Mindennemű fehérneműek
mosását a legnagyobb pontos-
sággal eszközöljük. — A vegyi
tisztítóknban női és férfi-ruhák,
blousok, függönyök, szőnyegek a
legszakszerűbben lesznek elkészítve.

A ruhák el- és hazaszállítását saját
kocsijainkkal eszközöljük.

Vidéki és városi telefon szám 398

A nagy-piac téri 60 sz. házban egy
üzlethelyiség
minden órán **KIADÓ.** Értekezhetni:
a Polgári Takarékpénztár részvény-
társaságnál Kossuth-utca 4. szám.

Megérkeztek az összes őszi és téli ujdonságok

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-téri nagy áruházába,

minden cikkben, őszi és téli modell-felöltők, angol és skót kostüm-szövetek, blouse-selymek, szőrme-collor blouseok és szoknyák igen nagy választékban és rendkívül jutányos árban árusítatnak.

== A lelegegánsabb és legjobb kivitelű ==

angol kosztümök, francia ruhák, őszi és téli

peluche és szőrme felöltők, ez évben ismét megnagyobbított saját műtermeimben szintén rendkívül jutányos árban vállaltatnak el. Művezető főszabász: BÖHM. J. ur, az ARVAY JÁNOS és TSA budapesti cs. és kir. udvari szállító cég volt főszabásza.

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-tér.

Karácsonyi ajándékul alkalmas imakönyvek, ifjusági iratok, képeskönyvek, képeslap albumok, festék-dobozok s írókészletek a legnagyobb választékban kaphatók SEBŐ IMRE könyv- és papirkereskedésében Nagyváradon, Rákóczi-ut. ☞